

РОЗДІЛ 2 ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ
І ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378:37.091.12.011.3-051:81]:316.774

DOI: 10.58407/visnik.253209

Грона Наталія

ORCID 0000-0003-2578-2865
Researcher ID ГМП-6350-2023

*Доктор педагогічних наук, доцент,
викладач вищої категорії, викладач-методист,
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради
(Прилуки, Україна) E-mail: natashagrona@ukr.net*

Хомич Тетяна

ORCID 0000-0002-4557-3174

*Кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української мови, літератури та журналістики,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: vantrans@ukr.net*

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ

У статті на основі методів аналізу й узагальнення наукових джерел, електронних ресурсів, педагогічного спостереження схарактеризовано особливості підготовки учителів української мови і літератури в контексті інфомедійної грамотності.

***Метою статті** є висвітлення та обґрунтування шляхів ефективної підготовки майбутніх учителів-словесників у контексті інфомедійної грамотності.*

***Методологія.** Застосовано комплекс методів дослідження: теоретичних – аналіз лінгвістичної, психологічної, педагогічної літератури з проблеми дослідження; синтез й узагальнення, порівняння; опрацювання досвіду роботи викладачів ЗВО, визначення поняттєвого апарату дослідження; емпіричних – спостереження й аналіз педагогічних явищ і процесів, колективні та індивідуальні бесіди з метою виявлення основних засад застосування інфомедійних ресурсів у курсі викладання методики навчання української мови.*

***Наукова новизна.** Акцентовано, що використання сучасних інтерактивних технологій та методик для розвитку інфомедійної грамотності, які передбачають критичний аналіз текстів, інтерактивне навчання та виховання етичної відповідальності, сприятиме*

підготовці майбутніх фахівців. Розглянуто вправи й завдання для формування інтегрованих компетентностей майбутніх учителів-словесників, які поєднують мовні, літературні, інформаційні складники та медіакомпоненти. Продемонстровано, як інфомедійна грамотність допомагає майбутнім учителям-словесникам адаптуватися до викликів сучасного інформаційного суспільства та ефективно використовувати інформаційні ресурси в освітньому процесі. Теоретико-методологічну основу дослідження складають класичні та сучасні надбання світової й вітчизняної лінгводидактики педагогіки, психології, діяльнісна теорія навчання та розвитку особистості.

Висновки. Уведення інфомедійної грамотності в підготовку майбутніх учителів-словесників є необхідним кроком для забезпечення їхньої професійної компетентності та ефективної адаптації до умов сучасного інформаційного суспільства. Інтеграція інфомедійної грамотності сприяє підвищенню професійної компетентності майбутніх учителів-словесників, їхньої здатності ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти та адаптуватися до нових викликів ув освітньому середовищі.

Ключові слова: інфомедійна грамотність, критичне мислення, методика навчання української мови, учитель-словесник.

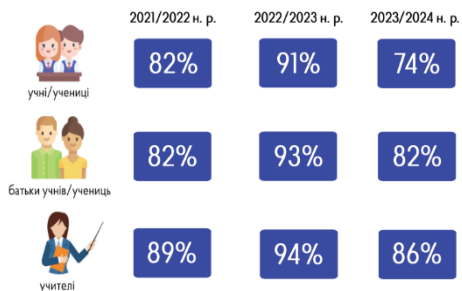
Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах активних суспільних змін сучасна молодь шукає інноваційні способи отримання мовних знань і прагне до самовдосконалення, щоб бути конкурентоспроможною та затребуваною. Здобувачі освіти мають стати освіченими особистостями з глибокими мовознавчими знаннями, досконало володіти нормативним мовленням, демонструвати лінгвокреативність, поважати українську мову та виражати сформовану українськомовну ідентичність, національну мовну свідомість і гідність.

Важливою є роль учителя / викладача, який відчуває енергетику рідного слова, володіє культурою слухання, мислення та спілкування, формує мовно-риторичний простір із урахуванням специфіки мовленнєвої взаємодії. Він має переконливим і впливовим словом сприяти формуванню компетентного мовця-читача, здатного протидіяти атакам та пропаганді з боку РФ для посилення інформаційного спротиву нашої країни. У сучасному світі інформаційні технології та медіа відіграють ключову роль у житті кожної людини, зокрема в галузі освіти. Підготовка майбутніх учителів-словесників до ефективного використання цих технологій є необхідною умовою професійної компетентності. У цьому контексті інфомедійна грамотність набуває особливого значення, яка передбачає вміння критично оцінювати інформацію, що є надзвичайно важливим в умовах інформаційних атак, пропаганди та фейкових новин. Майбутні вчителі повинні бути готові навчати своїх учнів критичному мисленню та медіаграмотності. Сучасні освітні стандарти передбачають інтеграцію медіаосвіти в освітній процес. Учителі-словесники, як носії мови та культури, мають бути першими, хто адаптує нові підходи та методики, зокрема ті, що стосуються інфомедійної грамотності.

Аналіз моніторингового дослідження щодо забезпечення функціонування української мови в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти яке проводила Державна служба якості освіти України у співпраці з Тарасом Кремінем – Уповноваженим із питань державної мови з метою виявлення та відстеження чинників, що впливають на мову спілкування учасників освітнього процесу в повсякденні та сприяють посиленню їхньої мотивації до підвищення рівня володіння українською мовою (констатувальний етап 2021–2022 р.р., I цикл моніторингу – 2013–2024 р.р.) переконав, що функціонування державної мови в суспільстві пов'язане з мовною політикою державних інституцій та діяльністю закладів освіти, які забезпечують навчання державною мовою і впливають на формування національної свідомості, ідентичності майбутніх фахівців. В умовах російської агресії спостерігається утвердження ролі державної мови як основи україноцентризму, зокрема формування культуромовної особистості [11]:

ВИБІР МОВИ СПІЛКУВАННЯ

Українська мова – РІДНА

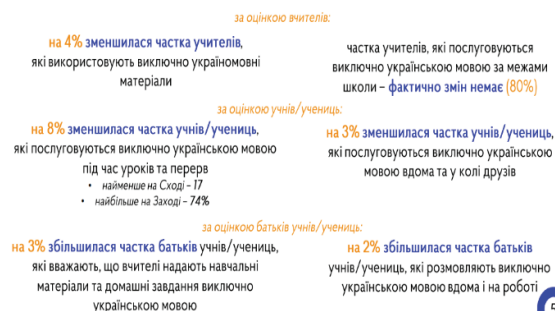

Мал. 1

МОВА СПІЛКУВАННЯ

Освітній процес

Повсякденне життя

Мал. 2

АКТУАЛЬНІСТЬ МОВНИХ КУРСІВ

Порівняно з 2022/2023 навчальним роком:

на 5% зменшилася частка учнів/учениць, які бажають додатково вивчати українську мову та/або вдосконалювати її знання

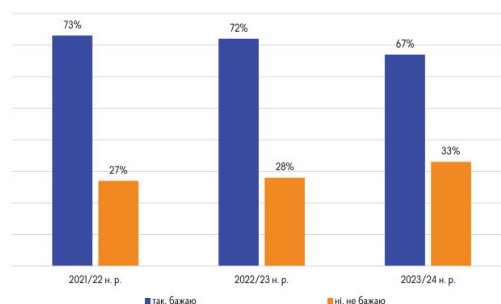
на 9% збільшилася частка вчителів, які оцінили знання дітей на рівні вільного володіння українською мовою

на 5% збільшилася частка старшокласників, які оцінили свій рівень володіння українською мовою як вільний

Мал. 3

Цьогорічний показник учнів / учениць, які бажають додатково вивчати українську мову та/або удосконалювати її знання, найнижчий за всі роки проведення моніторингу

Мал. 4

Результати цього дослідження (візуальний супровід окремих результатів уміщено на мал. 1–4) стали передумовою для важливих змін, урахувавши зростання інформаційного тиску та необхідність збереження національної ідентичності в сучасному глобалізованому світі. Це є надзвичайно важливим для підтримання культурної унікальності та традицій. Медіаосвітній компонент пронизує ключові компетентності мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти (2020), який визначає серед вимог до обов'язкових результатів навчання на основі компетентнісного підходу інформаційно-комунікаційну компетентність, що передбачає впевнене, критичне й відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку та спілкування; здатність безпечно застосувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020). У зміст оновлених шкільних програм з української мови для 5–9 класів НУШ уведено розділ «Інформація». Результати навчання в освітньо-професійних програмах підготовки майбутніх учителів також відображають цей компонент. Отже, особливу роль у сучасному освітньому процесі відіграють навички інфомедійної грамотності.

Особливої актуальності на інформаційному фронті в останні роки набуває підвищення рівня мовної культури здобувачів освіти, що сприяє формуванню мовної компетентності та здатності використовувати мову на високому рівні в різних сферах життя; розвиток критичного мислення в контексті інфомедійної грамотності допомагає формувати вміння аналізувати та інтерпретувати інформацію; посилення уваги до патріотичного виховання формує громадянську свідомість і відповідальність за майбутнє України; підвищує конкурентоспроможність молоді на ринку праці, дає більше можливостей для кар'єрного зростання та професійної реалізації. Вивчення української мови сприяє формуванню естетичних цінностей, здатності оцінювати красу літературних творів, мистецтва та культурної спадщини. У контексті таких вимог особливого значення набуває інфомедійна грамотність як ключовий елемент підготовки майбутнього вчителя-словесника.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Незважаючи на значний науковий інтерес до інфомедійної грамотності, застосування медіаресурсів у освітньому процесі, проблема оновленого медіаінструментарію (зважаючи на стрімкий науково-технічний прогрес) перебуває в активному дослідницькому ресурсі науковців. Практичну реалізацію медіаосвіти в сучасних освітніх закладах вивчають О. Баришполец, О. Бондаренко, О. Волошенко, С. Гергуль, Г. Дегтярєва, І. Жилавська, О. Мокрогуз та ін. Психологічний та педагогічний супровід цієї проблеми перебуває в полі зору Л. Найдюнової, О. Семенов, Н. Пономаренко, М. Ячменик та ін. Проте наявні дослідження зосереджені здебільшого на впровадженні та застосуванні інфомедійних технологій. Інфомедійну грамотність педагога в структурі підготовки майбутніх учителів-словесників розглянуто недостатньо.

Необхідність розвитку культуромовної особистості, громадянської позиції та національної приналежності підтверджують основні положення та заходи реалізації Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку й функціонування української мови як державної в усіх галузях суспільного життя до 2030 року, ухваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України 15 березня 2024 року. Потреба в посиленні уваги до вивчення української мови визначено основними положеннями й заходами з реалізації Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, яку ухвалено 15 березня 2024 року розпорядженням Кабінету Міністрів України.

У контексті реалізації зазначених програм, інфомедійна грамотність стає невід'ємним складником формування культуромовної особистості. Учителі-словесники, володіючи навичками критичного аналізу інформації, здатні ефективно використовувати медіаресурси для поширення української мови та культури, формування патріотичних цінностей та громадянської свідомості серед молоді. Інфомедійна грамотність дозволяє не лише адаптувати освітній процес до сучасних реалій, але й активно протидіяти інформаційним загрозам, що спрямовані на розмивання національної ідентичності та девальвацію української мови.

Упродовж останніх десятиліть питання інфомедійної грамотності вивчали як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Різні аспекти медіаосвіти (медіаосвіта корелює з поняттям інфомедійна грамотність як процес навчання та розвитку навичок критичного мислення, аналізу та оцінки медіаповідомлень) крізь призму порівняльної педагогіки вивчали Д. Бачинський, Н. Габор, Дж. Пандженте, Р. Шепард. Особливості підготовки освітян до використання сучасних засобів та методів медіанавчання досліджували І. Наумук, Д. Бішоп, Л. Мастерман, К. Браянт. Над питаннями про міждисциплінарні аспекти розвитку освіти працювали Г. Онкович, Б. Потятинник, Е. Бакінгем, Е. Томанн.

Визначення інфомедійної грамотності з різних джерел підкреслюють її значення як ключової компетентності в сучасному інформаційному суспільстві, з акцентом на критичному мисленні, етичному використанні інформації та створенні медіаконтенту. За визначенням ЮНЕСКО «Інфомедійна грамотність включає в себе набір компетентностей, які дають громадянам доступ до медіа та інформації, критично оцінювати їх та використовувати відповідально» [19]; Європейська Комісія визначає інфомедійну грамотність як «здатність громадян аналізувати, оцінювати та створювати медіаконтент у різних формах» [18]; Американська Асоціація Бібліотек вважає, що «Інфомедійна грамотність – це набір інтегрованих здібностей, які охоплюють рефлексивне відкриття інформації, розуміння того, як інформація створюється і оцінюється, а також використання інформації у створенні нового знання та етичне використання інформації у суспільному житті» [17]; Концепція розвитку медіаосвіти в Україні характеризує як «здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння критично оцінювати медіаконтент та інформаційні джерела, а також ефективно використовувати інформацію в освітній, професійній та повсякденній діяльності» [8]. Визначення інфомедійної грамотності у різних джерелах підкреслюють її значення як ключової компетентності в сучасному інформаційному суспільстві, з акцентом на критичному мисленні, етичному використанні інформації та створенні медіаконтенту.

Проаналізовані наукові джерела слугують теоретичним підґрунтям для визначення процесу підготовки майбутніх учителів-словесників у контексті інфомедійної грамотності – це інтеграція інформаційної та медіаграмотності в освітній процес, яка передбачає розвиток здатності до критичного мислення, аналізу та інтерпретації інформації, використання цифрових технологій, а також формування стійкості до медіавпливів. Цей підхід сприяє підготовці майбутніх фахівців, здатних ефективно навчати та комунікувати, використовуючи сучасні інформаційні ресурси, зберігаючи національну ідентичність та культурні цінності.

Формулювання мети статті. Метою статті є висвітлення та обґрунтування шляхів ефективної підготовки майбутніх учителів-словесників у контексті інфомедійної грамотності.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження із зазначенням методів. У науковій розвідці використано методи теоретичного дослідження (аналіз, абстрагування, систематизація, узагальнення). Застосовано комплекс методів дослідження: теоретичних – аналіз лінгвістичної, психологічної, педагогічної літератури з проблеми дослідження; синтез й узагальнення, порівняння; опрацювання досвіду роботи викладачів ЗВО, визначення поняттєвого апарату дослідження; емпіричних – спостереження й аналіз педагогічних явищ і процесів, колективні та індивідуальні бесіди з метою виявлення основних суперечностей та недоліків у змісті, застосування інфомедійного компонента в підготовці майбутніх фахівців.

Методологічною основою дослідження є положення теорії пізнання; теорії професійного становлення у вітчизняних дослідженнях; теорія мотивації в навчальній та професійній діяльності; педагогіки успіху та педагогіки партнерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування інфомедійної грамотності під час підготовки майбутніх учителів української мови та літератури передбачає розвиток у здобувачів освіти здатності критично оцінювати, аналізувати та ефективно використовувати інформацію та медіаресурси в процесі навчання та розуміння мови й літератури. Це передбачає: критичний аналіз текстів – розвиток навичок аналізу текстів із різних медіаформ, визначення авторських позицій та інтерпретацій, розуміння підтекстів та контекстів; оцінка достовірності джерел – навчання здобувачів освіти перевіряти інформацію, розпізнавати достовірні та недостовірні джерела, відрізняти факти від думок, аналізувати медіатексти на предмет маніпуляцій та фейків; розвиток критичного мислення: заохочення до аналізу через дискусії, написання есе та аналітичних робіт, де здобувачі освіти можуть висловлювати свої думки щодо прочитаного та побаченого в медіапросторі; інтерактивне навчання: використання інтерактивних методів навчання, що допомагають ліпше розуміти медіа та їхній вплив на суспільство; етика та відповідальність – виховання етичного ставлення до використання та створення медіаконтенту, розуміння авторських прав, конфіденційності та відповідальності за розповсюдження інформації.

Важливе місце в професійній підготовці майбутніх учителів-словесників займає курс «Методика навчання української мови». Специфіка його полягає в тому, що він спирається на суміжні дисципліни (мовознавство, літературознавство, педагогіка, психологія, логіка) і формує на цій основі педагогічну майстерність. Пропонуємо окремі завдання і вправи курсу «Методика навчання української мови в закладах середньої та вищої освіти» підготовки магістрантів спеціальності Середня освіта (Українська мова і література).

Тема «Інструменти дистанційного навчання».

1. Перегляньте відео «Форми вираження наказового способу дієслів» (11 клас) у вільному інтернетному доступі: <https://www.youtube.com/watch?v=xdMKIRww9mg>. Проаналізуйте зміст презентації, види роботи. Ваші рекомендації.

План аналізу

1. Тема й мета уроку.
2. Зміст уроку.
3. Принципи навчання.
4. Методи, прийоми й засоби навчання.
5. Підходи до навчання.
6. Висновки й пропозиції.

1. Освітній проєкт «На Урок» презентував освітній чат на основі ChatGPT, який дає можливість поспілкуватися з відомою особистістю минулого і сучасності. Це перший освітній чат українською мовою, створений на основі штучного інтелекту. Як відзначають його розробники, інструмент учить культури спілкування, чіткого формулювання думок та запитань, а також критичного мислення. Адже ідея полягає в тому, що користувач може поставити запитання видатним діячам політики, науки та культури сучасності та минулого і використати отримані відповіді в підготовці до уроків. Однак, отримані відповіді рекомендують перевіряти на достовірність, адже вони можуть містити неточності. Поставте кілька запитань мовного змісту. Порівняйте відповіді ChatGPT із власними. Яких висновків дійшли про застосування ШІ під час вивчення української мови.

2. Учні запропонували ШІ візуалізувати службові частини мови. Перегляньте зображення, «розгадайте» його зміст, обгрунтуйте логіку мислення ШІ.

Мал. 5. Згенероване ШІ зображення «Прийменник»

Мал. 6. Згенероване ШІ зображення «Сполучник»

Мал 7. Згенероване ШІ зображення «Сполучник»

Мал 8. Згенероване ШІ зображення «Частка»

У підготовці майбутнього вчителя української мови важливо формувати словникову культуру. Інфомедійний компонент дасть можливість оптимізувати освітній процес, розширити його межі. Це може бути робота із сайтом Освіта нова <https://osvitanova.com.ua/posts/5848-movnyifront-ukrainski-slovnnyku-doviriai-ale-pereviriai>, який пропонує рубрику «Мовний фронт: українські словники – довіряй, але перевіряй», блогом О. Скопненка – «Мовний блог: чи можна довіряти старим словникам» <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-58546507>. Читаємо, аналізуємо, аргументуємо прикладами потребу словників в умовах війни; ознайомлення зі словниками термінології щодо російсько-української війни (<http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/slovyk-terminolohijischodo-rosijsko-ukrajinskoji-vijny/>), «Словником війни» О. Сливинського [16], що спонукає розвивати навички емоційного інтелекту, вирізняти факти від суджень, розрізняти маніпуляції та розпізнавати мову ворожнечі, створювати судження на основі фактів. Розглянемо інші вправи й завдання, які стосуються методики вивчення лексики:

1. Мінідослідження. Перечитайте міжмовні пароніми, поясніть та порівняйте їхнє значення (українська й англійська мови). Спробуйте дібрати інші приклади. Узагальніть міркування.

Українське: магазин

Англійське: magazine

Значення:

Українське: торговельне підприємство, що продає товари.

Англійське: періодичне видання у вигляді збірника статей, оповідань, малюнків тощо.

Українське: лист

Англійське: list

Значення:

Українське: письмове повідомлення, надіслане поштою.

Англійське: перелік, список.

Українське: контроль

Англійське: control

Значення: Українське: перевірка, нагляд з метою встановлення відповідності чомусь.

Англійське: влада над чимось, керування.

2. За допомогою ШІ створіть професійні терміни майбутнього: учитель 2030 року, журналіст 2030 року й т. ін. Обґрунтуйте зміст новостворених слів.

Тема «Особливості проведення уроків із розвитку комунікативних умінь учнів 11 класу (написання есе)».

1. Доберіть вправи й завдання для 10–11 класу до одного з типів уроку формування комунікативних умінь (тема «Говори красиво з Лесею Українкою / М. Коцюбинським / В. Винниченком / О. Довженком» – письменник на вибір).

2. Ознайомтеся з виданням Вирган І.О., Пилинська М.М. Російські прислів'я та приказки з українськими відповідниками (1959) <https://r2u.org.ua/data/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%> у вільному інтернет-доступі.

Сформулюйте завдання для добору лексичного матеріалу до теми власного висловлювання (за вибором студента): *Кожна хвилинка – шанс врятувати світ. Добра освіта – запорука успіху в житті. Поведінка – дзеркало, у якому кожен показує своє обличчя. Добра українська мова є ознакою освіченої і культурної людини.*

Невід'ємним складником формування культуромовної особистості молоді є розвиток критичного мислення. Наразі актуалізовано термін, який запропонував американський філософ та психолог Джон Дьюї 1910 року на позначення умінь вдумливо читати, сприймати, осмислювати медіаповідомлення, оцінювати й перевіряти важливу інформацію, зіставляти її з іншою та робити свідомий вибір, формувати власне ставлення до інформації. Дотримання основних правил інформаційної гігієни теж є важливими.

Значна кількість вправ і завдань спрямовували на особистісний розвиток, самобутність, самоцінність майбутніх учителів (компетентісно зорієнтований підхід). Інтегрування інфомедійної грамотності в процес вивчення фахових дисциплін дає можливість модернізувати зміст та технології мовної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інфомедійна грамотність є важливим елементом у підготовці майбутніх учителів-словесників. Вона сприяє не лише підвищенню рівня професійної підготовки, але й розвитку особистісних якостей, необхідних для сучасного вчителя. По-перше, інфомедійна грамотність дозволяє майбутнім учителям-словесникам критично оцінювати та аналізувати інформацію, що є провідним у викладанні мови та літератури. Це забезпечує їхню здатність навчати учнів розпізнавати достовірну інформацію, уникати маніпуляцій та фейків, а також формувати власні обґрунтовані думки. По-друге, інтеграція інфомедійної грамотності в процес навчання сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу за рахунок використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Це дає змогу майбутнім учителям-словесникам не лише ефективно використовувати медіаресурси у викладанні, але й навчати учнів самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі. По-третє, розвиток інфомедійної грамотності допомагає майбутнім учителям-словесникам формувати в учнів навички критичного мислення, що є необхідним у сучасному світі. Це сприяє розвитку здатності аналізувати, інтерпретувати та ефективно використовувати інформацію, що підвищує рівень мовної компетентності здобувачів освіти. По-четверте, інфомедійна грамотність є

важливою для розвитку етичної відповідальності та соціальної толерантності. Майбутні вчителі-словесники, володіючи цією компетентністю, можуть виховувати в учнів повагу до авторських прав, конфіденційності та відповідальність за поширення інформації.

Отже, інфомедійна грамотність є ключовим елементом у підготовці майбутніх учителів-словесників, що забезпечує їхню професійну компетентність, сприяє розвитку особистісних якостей та підвищує ефективність освітнього процесу. Це важливий складник сучасної освіти, яка відповідає вимогам інформаційного суспільства та сприяє формуванню висококваліфікованих педагогів.

References

- Грона Н. В., Климович С. М., Соломахін А. Ф., Семенов О. М., Ячменик М. М. Практикум із медіа-грамотності для ЗВО: навч.-метод. посіб.: електронне видання. Суми: СумДПУ, 2024. 222 с.
Hrona, N. V., Klymovych, S. M., Solomakhin, A. F., Semenoh, O. M., & Yachmenyk, M. M. (2024). Practicum iz mediagramotnosti dlia ZVO: navch.-metod. posib.: elektronne vydannia [Media Literacy Practicum for HEIs: Educational and Methodological Manual on Non-Formal Education: Electronic Edition]. Sumy: SumDPU. [in Ukrainian].
- Грона Н., Хомич Т. Компетентнісний аспект практичних занять із методики навчання української мови. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2024. Вип. 27 (183). С. 149–156.
Hrona, N., & Khomych, T. (2024). Kompetentnisnyi aspekt praktychnykh zaniat iz metodyky navchannia ukrainskoi movy [Competency Aspect of Practical Classes on Methods of Teaching Ukrainian]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka [Bulletin of T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»]. 27 (183). 149–156. [in Ukrainian].
- Грона Н. Інтеграція інфомедійної грамотності у просторі української літератури. *Українська мова і література в школі*. 2024. № 80–81. С. 32–35.
Hrona, N. (2024). Intehratsiia infomediinoi hramotnosti u prostori ukrainskoi literatury [Integration of Media Literacy in the Sphere of Ukrainian Literature]. Ukrainska mova i literatura v shkoli [Ukrainian language and literature at school]. 80-81. 32–35. [in Ukrainian].
- Демченко Л. П. Вплив медіаосвіти на розвиток критичного мислення студентів. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні науки*, 2023. (3), 45–53.
Demchenko, L. P. (2023). Vplyv mediaosvity na rozvytok krytychnoho myslennia studentiv [The Impact of Media Education on the Development of Critical Thinking in Students]. Naukovi zapysky NaUKMA. Pedagogichni nauky [Scientific notes of NaUKMA. Pedagogical sciences]. (3). 45–53. [in Ukrainian].
- Друшляк М., Семенов О., Грона Н., Пономаренко Н., Семеніхіна О. Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022. Т. 88. № 2. С. 1–11.
Drushliak, M., Semenoh, O., Hrona, N., Ponomarenko, N., & Semenikhina, O. (2022). Typolohiia internet-resursiv dlia rozvytku infomediinoi hramotnosti molodi [Typology of Internet Resources for Developing Youth Media Literacy]. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia [Information technology and learning tools]. 88. 2. 1–11. [in Ukrainian].
- Зінченко О. М. Інноваційні підходи до медіаосвіти в загальноосвітніх школах. *Інформаційні технології в освіті*, 2021. (4). С. 55–62.
Zinchenko, O. M. (2021). Innovatsiini pidkhody do mediaosvity v zahalnoosvitnikh shkolakh [Innovative Approaches to Media Education in General Education Schools]. Informatsiini tekhnolohii v osviti [Information technology and learning tools]. (4). 55–62. [in Ukrainian].
- Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відп. ред. Барановська Л. В., Морська Л. І. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. 34 с.
Baranovska, L. V., & Morska, L. I. (Eds.). (2022). Innovatsiini osvitni tekhnolohii: svitovyi i vitchyzniani dosvid vykorystannia v systemi neperevnoi osvity [Innovative Educational Technologies: Global and Domestic Experience in the System of Continuous Education]. Bila Tserkva: TOV «Bilotserkivdruk». 34 s. [in Ukrainian].
- Концепція розвитку медіаосвіти в Україні. URL: <https://surl.li/hegnmn>. (дата звернення: 14.04.2025).
Konceptsiia rozvytku mediaosvity v Ukraini [Concept of Media Education Development in Ukraine]. Retrieved from: <https://surl.li/hegnmn>. [in Ukrainian].
- Лапушкіна Н., Падалка Р. Медіаосвіта на уроках української мови та літератури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 41, Т. 2, 2021. С. 195–200.
Lapushkina, N., & Padalka, R. (2021). Mediaosvita na urokakh ukrainskoi movy ta literatury [Media Education in Ukrainian Language and Literature Lessons]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues in the humanities]. 41. 2. 195–200. [in Ukrainian].

10. Мельник А. В. Управління змінами в цифровій трансформації освіти. *Педагогічні науки та освіта: зб. наук. праць Запорізького ОІППО*, 2023. (42–43). С. 73–80.
Melnyk, A. V. (2023). Upravlinnia zminamy v tsyfrovii transformatsii osvity [Managing Changes in the Digital Transformation of Education]. *Pedahohichni nauky ta osvita: zbirnyk naukovykh prats Zaporizkoho OIPPO* [Pedagogical Sciences and Education: Collection of Scientific Papers of the Zaporizhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education]. (42–43). 73–80. [in Ukrainian].
11. Моніторинг щодо забезпечення функціонування державної мови в освітньому процесі у ЗЗСО. URL: <https://surl.li/hegnmn>. (дата звернення: 14.04.2025).
Monitorynh shchodo zabezpechennia funktsionuvannia derzhavnoi movy v osvitnomu protsesi u ZZSO [Monitoring of the Functioning of the State Language in the Educational Process in General Secondary Education Institutions]. Retrieved from: <https://surl.li/hegnmn>. [in Ukrainian].
12. Семенов О. Культуромовна особистість майбутнього учителя в об'єктиві концепції «Нова українська школа». *Проблеми освіти: збірник наукових праць*. 2018. Вип. 88 (частина 2). С. 205–215.
Semenoh, O. (2018). Kulturomovna osobystist maibutnoho uchytelia v ob'iektyvi kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Culturally and Linguistically Competent Teacher in the Focus of the «New Ukrainian School» Concept]. *Problemy osvity: zbirnyk naukovykh prats* [Problems of education: a collection of scientific works]. 88 (II). 205–215. [in Ukrainian].
13. Семенов О. М. Культуромовна особистість молоді у проєкції розвитку на засадах інфомедійної грамотності. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2024. № 8. С. 257–269.
Semenoh, O. M. (2024). Kulturomovna osobystist molodi u proektsii rozvytku na zasadakh infomediynoi hramotnosti [Culturally and Linguistically Competent Youth in the Projection of Development Based on Media Literacy]. *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti: zbirnyk naukovykh prats* [Ukrainian Studies in the European Context: Collection of Scientific Papers]. 8. 257–269. [in Ukrainian].
14. Словник-довідник з української лінгводидактики. 2-ге вид., доповн. та переробл. М. І. Пентилук, О. М. Горошкіна, Л. О. Попова, А. В. Нікітіна, Н. В. Мордовцева. Харків: Вид. група «Основа». 2016. 172 с.
Pentyluk, M. I., Horoshkina, O. M., Popova, L. O., Nikitina, A. V., & Mordovtseva, N. V. (2016). *Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky* [Dictionary of Ukrainian Linguodidactics]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova». [in Ukrainian].
15. Тараненко О. Словники української мови в діяльності Академії наук України. URL: <https://surl.li/jrrtib>. (дата звернення: 14.04.2025).
Taranenko, O. (2018). *Slovyky ukrainskoi movy v diialnosti Akademii nauk Ukrainy* [Dictionaries of the Ukrainian Language in the Activities of the Academy of Sciences of Ukraine]. Retrieved from: <https://surl.li/jrrtib>. [in Ukrainian].
16. Яковленко К. Остап Сливинський про книжку «Словник війни». URL: <https://surl.lu/ghjcus>. (дата звернення: 14.04.2025).
Yakovlenko, K. (2023). Ostap Slyvynskiyi pro knyzhku «Slovyk viiny» [Ostap Slyvynskiyi on the Book «Dictionary of War»]. Retrieved from: <https://surl.lu/ghjcus>. [in Ukrainian].
17. American Library Association. Framework for Information Literacy for Higher. URL: <https://surl.li/adnpdz>. (дата звернення: 14.04.2025).
American Library Association. (n.d.). Framework for Information Literacy for Higher Education. Retrieved from: <https://surl.li/adnpdz>. [in English].
18. European Commission. A European approach to media literacy in the digital environment. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. URL: <https://surli.cc/mhujjh>. (дата звернення: 14.04.2025).
European Commission. (2007). A European Approach to Media Literacy in the Digital Environment. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Retrieved from: <https://surli.cc/mhujjh>. [in English].
19. UNESCO. Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. Paris: UNESCO. URL: <https://surl.li/hegnmn>. (дата звернення: 14.04.2025).
UNESCO. (n.d.). Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. Paris: UNESCO. Retrieved from: <https://surl.li/hegnmn>. [in English].

Hrona Nataliia

ORCID 0000-0003-2578-2865
Researcher ID ГМІТ-6350-2023

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
teacher of higher category, teacher-methodist,
Communal establishment «Pryluky Humanitarian and Pedagogical Applied
College named after Ivan Franko» Chernihiv Regional Council
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: natashagrona@ukr.net

Khomych Tetiana

ORCID 0000-0002-4557-3174

Candidate of Philological Sciences (Ph.D.),
Docent, Head of the Department of Ukrainian
Language, Literature and Journalism,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: vantrans@ukr.net

INFORMATION LITERACY AS A KEY ELEMENT IN THE TRAINING OF FUTURE LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS

The purpose of the article is to characterize the features of training Ukrainian language and literature teachers in the context of information literacy based on methods of analysis and synthesis of scientific sources, electronic resources, and pedagogical observation.

Methodology. A comprehensive set of research methods was applied, including: theoretical methods: analysis of linguistic, psychological, and pedagogical literature on the research problem; synthesis and generalization; comparison; processing the experience of university teachers; defining the conceptual framework of the research. Empirical Methods: observation and analysis of pedagogical phenomena and processes; collective and individual discussions to identify the fundamental principles of using information resources in the course on teaching methods for the Ukrainian language.

***Scientific Novelty.** The article emphasizes that the use of modern interactive technologies and methodologies for developing information literacy, which include critical text analysis, interactive learning, and fostering ethical responsibility, will contribute to the training of future specialists. Exercises and tasks designed to form integrated competencies in future language and literature teachers, combining linguistic, literary, informational, and media components, are discussed. The article demonstrates how information literacy helps future language and literature teachers adapt to the challenges of the modern information society and effectively use information resources in the educational process.*

***Conclusions.** The inclusion of information literacy in the training of future language and literature teachers is a necessary step to ensure their professional competence and effective adaptation to the conditions of the modern information society. The integration of information literacy contributes to enhancing the professional competence of future language and literature teachers, their ability to effectively interact with students, and adapt to new challenges in the educational environment.*

***Keywords:** information literacy, critical thinking, methodology of teaching the Ukrainian language, language and literature teacher.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2025

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **О.М. Семенов**